

Intryck uttryck avtryck – barns relation till omvärlden

Vi rör oss mellan fantasi och verklighet

Förskolan Miklagård

projektsammanställning

läsåret 2020 2021

Inledning

Under läsåret 20/21 har alla förskolor i område nord arbetat med projektet *Intryck uttryck avtryck-barns relation till omvärlden*. Vi kom fram till denna projektrubrik genom att varje förskola fick ta del av de andra förskolornas tankar via en tankekarta som fylldes på succesivt.

Förskolan har ett ansvar att skapa möten med omvärlden för barnen, både inne och ute. Vi lär i relation till varandra och i mötet med omvärlden.

Miklagård har utvecklat ett arbete med presentationer där barnen tar med en bild hemifrån kopplat till ett uppdrag från förskolan. På så sätt möter förskolan barnens omvärld och barnen får dela sin omvärld med varandra. Det arbetssättet har varit en framgång där vi ser att alla barn får äga och påverka sin utbildning.

Lärmiljöerna har formats och utvecklats efter projektet. För flera av de nya barnen har förskolan blivit första mötet med omvärlden. Pedagogerna har sett vikten av att skapa välkomnande miljöer med återkopplingsplatser där barnen kan möta det de varit med om och om igen

På Miklagård finns en vilja och ambition hos pedagogerna att stärka barnen och ge dem flera olika verktyg i sitt sökande efter kunskap och att få uttrycka sina tankar. I år har förskolan gett sig ut mer i samhället och naturen, vilket har resulterat i att barnen har fått en större lokalkännedom. Barnen har rört sig mellan fantasi och verklighet i sitt utforskande av omvärlden. De äldre barnen har fördjupat sig ytterligare i att dramatisera genom att skriva egna manus och skapa rekvisita med olika material.

Projektet har genomsyrats av att vi utmanar barnen, breddar deras erfarenheter och ger dem möjlighet att lyckas.

Vi har samlat våra processer i en gemensam projektsammanfattning.

Varmt välkommen att ta del av våra berättelser.

Katarina Bly och Lena Edholm rektorer

Kinna Segerstjö pedagogista

Innehåll

Inledning	3
Projektets syfte	5
Förskolans gemensamma upplevelser	6
Första mötet med omvärlden	7
Blåbärs berättelse	7
Vi rör oss mellan fakta och fantasi	16
Jordgubbens berättelse	16
Småkrupens omvärld	25
Körsbärs berättelse	25
Sammanfattning	34

Projektets syfte

Vårt syfte är att genom hundraspråkligheten skapa möten, upplevelser och utforska vår omvärld tillsammans.

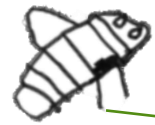
Det vill vi göra genom att:

Vi vill använda oss av dramatiseringar och möta omvärlden med våra dramatiseringar

Vi vill använda en bok eller karaktär

Vi vill använda oss av naturen och platser runt omkring oss

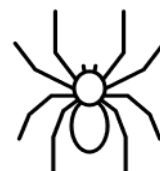
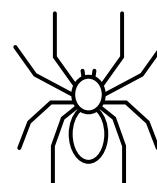
Vi vill synliggöra matematiken i vårt projekt.

Förskolans gemensamma upplevelser

Vi hade en gemensam uppstart ute på gården där en pedagog kom utklädd till spindel och bad barnen leta rätt på hens borttappade spindelbarn. Barnen visade stort engagemang och tillsammans sjöng vi också "Imse vimse spindel".

Spindeln har varit en återkommande karaktär. Varje hemvist har haft ansvar för de olika tillfällena som spindeln kommit. Vi har sett en stor igenkänning hos barnen när den kommit. Spindeln har haft som uppgift att ge barnen uppdrag som att leta efter spindelbarnen, leta strumpor, samt sjungit med barnen.

Första mötet med omvärlden

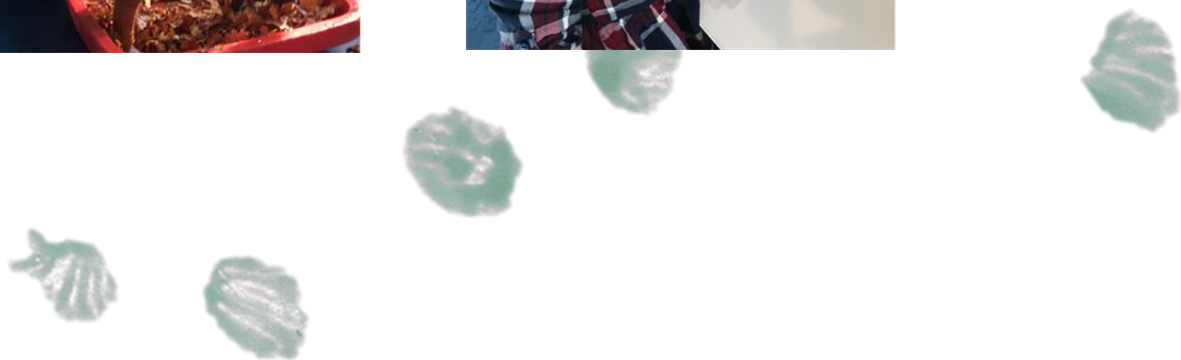
Blåbärs berättelse

Vi började med att introducera löv från bland annat en kastanj som växer inne på förskolans gård. Vi valde kastanjen eftersom den har funnits med i uppstarter i tidigare projekt. Utöver det är kastanjen ett träd som förändras tydligt med årstiderna. Vi ville även ha en mötesplats i nära anslutning till förskolan för att skapa rätt förutsättningar för att komma iväg till mötesplatsen. Barnen skulle även få möjlighet att få utforska löv inomhus och därför tog vi in löv och placerade dessa i en pool. Detta skapade en nyfikenhet och en lek som innebar att de badade i löven och kastade upp löven i luften. Vi såg att de gjorde likadant när de kom ut i naturen och mötte löv.

Vidare så målade vi ett träd på en vägg, ett årstidsträd och lade en spegel på golvet nedanför, runt trädet finns dokumentationer som följer årstiderna och vi ser att barnen uppmärksammar det som sker där. Vi har försökt inspirera barnen via bilder på årstider där för att skapa samtal mellan oss och barnen.

Miljön

Miljöerna är på barnens nivå och i relation till deras förmåga. Miljöerna ska inspirera varandra vi utvecklar det transdisciplinära, blandar olika språk. Hur ger vi barn som inte kan uttrycka sig verbalt möjlighet att uttrycka sig? Ljusbord, bygg och konstruktion, årstidsväggen med speglar, speglar över lag, ett bord med belysning under i anslutning till en bänk som en liten koja, det blir som en genomgång och en lek där. Kuben, piedestalen. Alla miljöer finns med specifika syften och går att kombinera.

Miljön i förskolan ska erbjuda alla barn varierade aktiviteter i olika sammanhang. Många valmöjligheter ger ökade förutsättningar för barnen att bredda sina lekmönster och val av aktivitet (Lpfö18)

Projektorn flyttades ut i stora rummet, där projiceringar har stöttat barnen vi har lagt upp musik och dans. Vi sätter upp bilder i rummen på väggar och golv, hyllor och vid piedestalen. De går dit och pekar och benämner varandra vid namn, de uppmärksammar de barn som inte är där. De lär känna varandra via bilderna och pratar om varandra. Vi har haft fler barn som inte varit hos oss, vi har saknat barnen som inte är hos oss, det är hälften som inte varit på plats över lag. Det är en stomme av barn som kommit stabilt. Vi har barn som är drivande och framåt, vi ser att det blir en ny dynamik för varje nytt barn som kommer till i gruppen. I de nya miljöerna ser vi att det skapas en nyfikenhet oh utforskande mellan barn-barn. Vi ser att de bär runt på pinnarna vid ljusbordet. Bygg och konstruktion är i ett hörn. Där är byggs det med magneterna, klossar, storlego, träplattor, stubbar, rör, toalettrullar, kartonger. Vi ser att de har börjat blanda det material som går att stapla. Det som går att sätta ihop som ex magneter används var för sig.

I ateljén satte vi upp papper på väggen och tillförde färgpennor intill, dit går barnen och målar. Vi erbjuder dem ett staffli med fyra platser, där erbjuds nu svarta papper med vita pennor. Vi har en ösa och hälla station, ett bord där vi kan erbjuda lera, ett bord där man kan arbeta med skapande limma, klippa. Det finns inga stolar i ateljén, detta för att skapa utrymme, rörelse och inte begränsa så mycket.

Relationer

Barnen kommunicerar med hjälp av att peka, visa, skratta, le. Barnen uppmärksammar varandra. De går ut och möter varandra i hallen. De kan mötas i både glädje och sorg. De skapar relationer med varandra och oss. Barnen tar varandras böcker och pratar om det barns bok som det handlar om.

Vi
har

varit ute mycket och uppmärksammat barnen på löv. De har fått känna lukta uppleva löv över tid både inne och ute. Vi har varit på promenader, de har samlat löv. Löv är det fokus som blivit störst. Vi tog in löv och lät barnen möta det i ateljén vi tog in löven de kastade upp löv i luften, Nu kastar de upp löven direkt när vi kommit ut.

Miljöerna med dess material har stöttat barnen att skapa möten med varandra. De kommer in med olika erfarenheter som till exempel hur man kan skapa en koja. Detta blandas med att de möter nytt som de inte har någon erfarenhet av som ex ljusbordet. De har fått möta material ute som vi tagit med in. De har skapat relationer till varandra med hjälp av oss. Det blir som en micro-omvärld som de känner sig trygga i.

Eftertankar

Vi hade en plan kring projektet att jobba med årstider. Miljöerna som förändrades efter en tid och har hjälpt barnen att få fokus. Miljöerna är tänkta att vara tillåtande. Miljöerna har gett fler barn möte med material, barnen har fått vara kvar och göra färdigt i miljö, material och utforskande. Det har fortsatt över tid. Miljöerna har varit en stor hjälp för barnen att utforska. Miljöerna har förändrats över tid. Vi tillför och ser till att miljöerna får ett uppsving igen. Barnen samlas direkt när det skett något nytt, de kliver rakt in i det nya. I ateljén har det största utforskandet skett. De känner igen miljön men det finns nya material i. Det blir fokus på materialet i den kända miljön.

Studiebesöken som vi fick på två olika förskolor gav oss inspiration, vi började utveckla allt i våra miljöer. Det blev en radikal förändring. Det blev lättare att tänka när vi sett andra miljöer och det hjälpte oss i tänket på vår miljö. I projektet är det mycket naturmaterial. Vi fick en tanke kring varje sak vi erbjuder, vi har de här grejerna därför att... och alla miljöer hänger ihop. Olika platser har fått nya fokus och funktioner. Soffan fyller funktion att läsa ex. vi ser vad miljöerna är till för och vi tänker till, diskuterar och gör förändring när vi ser att en miljö inte används. Det behövdes inte så mycket för att det skulle bli den stora förändringen fast vi det blev en totalrokad i miljön.

Vi har introducerat alla miljöer och alla miljöer har en tanke, alla vuxna vårdar vår pedagogiska miljö. När vi gör en förändring nu förstår alla, miljön har blivit tillåtande för alla.

Fokusfrågor

Hur kan vi utveckla och synliggöra det utforskande som uppstått?

Hur återkopplar vi till höstens projekt via bilder och samtidigt skapar nya möten som väcker nyfikenhet?

Förskolan första mötet med samhället

I barngruppen finns det barn som inte har varit i kontakt/integrerat med andra barn/människor på grund av läget i samhället. Detta har medfört att vi i förskolan kan ha varit det första mötet med omvärlden utanför familjen för dessa barn. Detta har skapat nya utmaningar och andra förutsättningar för oss i verksamheten. Utmaningen har varit i själva mötet mellan barn och pedagog/ Barn-barn. Mötet med omvärlden har emellanåt blivit väldigt omfattande för familjerna. Det erbjuds nya sociala sammanhang och möten samt nya möten med material och uttrycksformer. Pedagogerna har fått en ökad förståelse för miljöerna på hemvisten, den tredje pedagogen. Vi kan se att barnen ständigt utforskar med alla sina sinnen. Att utforska med hela kroppen är något vi ser att barnen gör ofta, genom att smaka, ställa sig på, sätta sig i, klättra på, kasta, springa, känna etc. *

Barngruppen och samspelet mellan barnen är en viktig och aktiv del i barnens utveckling och lärande i förskolan (Lpfö18)

Vid vår utevistelse på gården har det grovmotoriska utforskande varit i fokus. Det har varit att gunga, åka i rutschbana och cykla. Detta utmanar deras koordination och även turtagande och socialt samspel. Givetvis har även deras egen tillväxt betydelse för hur de lyckas med sina utmaningar.

Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva (Lpfö18)

Vi introducerade projektorn i deras miljö, det blev ett naturligt verktyg. Barnen ser det på olika sätt, ett material att utforska.

Viktiga möten med miljöerna och varandra

Det finns en annan medvetenhet hos oss pedagoger och barnen kring våra miljöer. En tydlighet i förhållningssättet. Tydligheten är både verbal och visuell. Vi upplever att de inte längre flyttar runt på materialet utan har blivit medvetna om vart materialets placering. Det har även fått en ökad medvetenhet om hur och vad materialet skall användas till. Det uppstår nya möten i våra miljöer som medför nya erfarenheter för barnen. Det kan vara att barnen vill härma varandra med ljud. Det kan vara att barnen vill härma varandra med rörelser eller aktivitet.

Den ökade medvetenheten kring våra miljöer har ökat vårt ordflöde på det viset att vi på tidigt stadie benämner både material och dokumentation ihop med barnen och för barnen. Vi ser att placeringen av materialet genererar i en ökad

självständighet hos barnen eftersom material är tillgängligt och på barnens nivå. Vi ser att de lär av varandra. Pedagogernas förhållningssätt till miljöerna har också påverkat barnen. Det finns en samsyn som genererar i ett tryggt utforskande hos barnen. Barnen tillåts utforska.

Kommunikation skapar relation – med hjälp av olika uttryck

Vi har flera olika platser i våra miljöer där vi dokumenterar. Dokumentation fyller olika syften, men finns tydligt och tillgängligt för barnen och vårdnadshavare. Piedestalen i hallen är den dokumentation som barnen möter först. Detta bjuder även in vårdnadshavare att kunna följa våra processer och projekt med deras barn. Det inbjuder vårdnadshavare till delaktighet och samspel mellan barn och vårdnadshavare. Här presenterar vi bilder på barnen i görandet. I hallen finns även bilder på barnen ihop med flaggor som representerar mångfalden.

Miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation (Lpfö18)

Den ena dokumentationsväggen inne i stora rummet har vi valt att använda för att dokumentera vårt projekt. Där är syftet att barnen skall kunna vara med och följa årtidernas processer. Här finns både bilder och ljud som kännetecknar varje årstid.

Vi har även en annan vägg som bland annat bjuder in till färglära. Där finns det bilder på olika saker i grundfärgerna, vi har även lagt till grönt. Med den här väggen blir det tydligt med benämningar.

Kompisbandet på Youtube, där har vi sett att barnen har fått möta kända barnsånger. Vi har skapat en inbjudande miljö där alla kan vara med, då vi har projicerat upp det på väggen. Detta har resulterat i just detta att alla kan delta. Det är svårt att se samspelet mellan barn – barn, men man kan se samspelet mellan barnet och musiken eftersom många låtar har rörelse till. Vi upplever att detta har blivit en ny uttrycksform i hundraspråkligheten. När vi använder oss av sång i våra samlingar ser vi att det är en bra uppsamlingsmetod. Barnen gillar musik och rörelse.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans (Lpfö18)

I höstas började vi använda oss av tecken som stöd och bildstöd i våra miljöer. Detta har vi fortsatt med och framförallt ökat bildstödet i miljön. Vi har även introducerat ljudpuckar som blir en förstärkning av bilderna vi har. Vi kan se att barnen använder båda tecken och ljudpuckar. Detta sker i första hand i kommunikationen med oss pedagoger. Inte mellan barn-barn. Det har och är ett viktigt verktyg i vår språkutveckling med barnen.

Under hösten tyckte vi att intresset för böcker avtog, men under våren har läsmiljön blivit intressant igen. Vi använder oss av berättandet på olika sätt, barnen har själva tagit initiativ till att vilja titta i böcker och vi har utvecklat detta. Delas har vi haft bildpromenader, vi har konkretiserat sagor som vi berättat tex Guldlock. Där har vi även skapat en miljö där barnen själva kan ”göra” sagan.

Hur har barnens relationer förändrats?

Barnen har, under vårterminen, blivit utsatta för varandra i större utsträckning. Det är på grund av att barnen har fått utökade vistelsetider och att de faktiskt är närvarande i verksamheten. Detta har medfört att de lärt känna varandra.

Det vi samtidigt har upplevt är att det finns en mer oregelbunden vistelse bland en del barn. Vi kan se hur detta påverkar gruppdynamiken och att det kan upplevas som lite oroligt emellanåt. När de barn som varit frånvarande återgår i verksamhet kan de behöva individuellt stöd för att på ett tryggt sätt kunna återgå i verksamheten. Det blir som en nystart för både det enskilda barnet och gruppen. Barnen behöver kontinuitet för att kunna skapa trygga relationer.

Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan (Lpfö18)

Vi kan se att våra barn inne på Blåbär är trygga. Vi ser hur de skapar tillit till sina egna förmågor och detta blir tydligt i och med våra tillgängliga miljöer och tillåtande förhållningssätt. Att vara medforskande pedagog i barnens utforskande kring både miljö, material och hundraspråkligheten är en otrolig upplevelse. Den samsyn som finns hos oss pedagoger, genererar i trygga barn som är nyfikna, som vill och vågar. Vi kompletterar varandra i våra olikheter som också blir en del av mångfalden. Vi ser att undervisningen och utveckling och läsande sker hela tiden.

Mötet med vårdnadshavarna

Pedestalen har gett vårdnadshavarna möjlighet till inblick i verksamheten. Vi försöker uppdatera pedestalen så ofta vi kan. När barnen börjar hos oss, då önskar vi att få bilder från vårdnadshavarna, på barnens hemmiljöer som vi sedan gör iordning till böcker om deras liv hemma. Där har vi upplevt att barnen och även vårdnadshavare uppskattar detta. Vi har daglig kommunikation via sms. Detta är främst för att tillgodose vårdnadshavarnas frågor om hur deras barn har det på förskolan under dagen. Detta uppskattas väldigt mycket och skapar en god relation mellan oss och vårdnadshavarna. Via vår lärplattform har vårdnadshavarna fått information och möjlighet att ta del av dokumentationer. Vi har även erbjudit utvecklingssamtal. Utvecklingssamtalen har alltid varit den största möjligheten för vårdnadshavare att få ta del av sina barns utbildning och också att i lugn och ro kunna förmedla tankar och idéer. Vi kan se att efterfrågan inte är lika stor efter utvecklingssamtal. Detta är något vi vill se över och se hur vi skulle kunna göra annorlunda.

Förskolan ska samarbeta med hemmen för att ge barnen möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Förskolan ska tydliggöra för barnen och barnens vårdnadshavare vilka mål utbildningen har (Lpfö18)

Pedagogernas processer

Utifrån rådande omständigheter i samhället, så har vi haft en ny utmaning där vi möter barn som kommer direkt från sin hemmiljö till oss på förskolan. Det finns inte längre Öppna förskolan, babysim etc som det gjorde tidigare, då sociala sammanhang var naturliga erbjudanden till familjer.

Vi vet att vi erbjuder material som barnen aldrig mött innan. Vi vet också att vi definitivt har miljöer som barnen eller vårdnadshavare aldrig mött. Det innebär att vi har behövt öka vår egen medvetenhet kring varför vi gör som vi gör och varför vi har valt att ha de miljöerna vi har och varför vi har valt det materialet vi har. Att vara tydliga i vår kommunikation med vårdnadshavare och även mellan kollegor. Vi upplever vikten av att kunna komplettera varandra i både kunskap och med erfarenhet. Detta skapar en mer sympatisk vistelsemiljö för barnen. Det skapar även en nyanserad utvecklingsmiljö för barnen. Det finns en gemensam upplevelse av att vi kan delge barngruppen en balans som samtidigt utmanar.

För att stödja och utmana barn i deras lärande behövs kunskap om varje barns erfarenheter, kunnande och delaktighet samt inflytande över och intresse för de olika målområdena. Det behövs också kunskap om hur barns utforskande, frågor, erfarenheter och engagemang tas tillvara i verksamheten, hur deras kunnande förändras samt när de upplever verksamheten intressant, rolig och meningsfull (Lpfö18)

Vi rör oss mellan fakta och fantasi

Jordgubbens berättelse

Barnens egna platser

Vi bad vårdnadshavarna skicka in en bild på barnet favoritplats. Vi som pedagoger tog med egna bilder för att starta upp det. Vi satte upp alla bilderna på två platser miljön, vi satte upp dem stort i hallen och smått vid kuben. Det var mycket samtal mellan barnen om bilderna spontant när de befann sig vid platsen. Det var mycket kring ett barns glass. Det fångade många barn, de kopplade till sig själva när de såg varandras relationer till de platser de själva har, de visade igenkänning på sandlådor, lekplatser även om de inte varit på just den platsen.

De stod gärna tillsammans och pratade om bilderna. Vi var alla nyfikna på varandras världar hemma.

Vi började presentationerna i våra två grupper. Ett barn i taget fick berätta om sin plats. Vi filmade presentationerna. Det blev frågor kring bilden, bilderna var bekanta för alla. Barnen visade en nyfikenhet kring detaljer exempelvis vem som bodde i varje hus och vad det var i husen. De visade igenkänning kring att de har sandlådor hemma. Frågorna vandrade emellan pedagog barn barn, barn. De relaterade till det som är gemensamt och det har fortsatt vara så att de återkommer till det.

Det är ingen som har en favoritplats som ingen annan kan relatera till.

Vi hängde upp barnens favoritplatser vid våra tre matplatser. Dagligen blir det kommentarer om någon av bilderna. Vi tog in en del material som finns på bilderna som ett material att leka med.

Vi riggade upp en miljö vid ljusbordet och la bilderna som är utskrivna på lamineringsplast på. Vi hade riggat miljön med dovt ljus. Vi la byggplast över. Vi erbjöd barnen att titta på sina bilder och bad dem välja vilka färger de ville ha.

Ett barn valde färger efter bilden och mötte färgen på pappret via detaljerna. De delade med sig och bytte färg med varandra. Ett barn funderade kring vart det försvann när han målade på plasten. Barnen började prata om en tatuering på ett av barnen. Det var en tatuering med Blixten McQueen, Ett barn berättade vad han jobbar med. De pratade om bilens färg, de pratade om vad han arbetar med när de pratade om Bärgarn. De var kvar länge i aktiviteten och samtalet som blev i målandet. De byggde ett samtal och frågade, svarade funderade tillsammans. Vi tog fram beeboten och la ut bilder på favoritplatserna, de fick förflytta sig mellan de olika platserna.

Förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära. (Lpfö 18)

Mötesplats

Vi samlade ihop barnen till att gå på en promenad. Vi hade en plan att gå till mötesplatsen. De sa att de ville se en traktor, mask och snigel. De fick syn på en traktor vid kyrkogården. När vi gick vidare fick vi syn på många sniglar, barnen pratade om storlek och mamma pappa snigel.

Vi gick till mötesplatsen, det var första gången de mötte platsen. De fick syn på gamla skyltar på vägen. De såg en skylt där det stod här kan hunden dricka. De fick syn på spindeln, fågelholkar och bi-hotellet. Fågelholkarna kände barnen igen och visste vad de var till för. Vi satt på stockarna och nämnde namnet mötesplatsen för barnen. Tillsammans med barnen beslöt vi oss för att sätta våra egna avtryck någonstans vid "Mötesplatsen". På förskolan gjorde vi sedan fotavtryck som vi laminerade och hängde i ett träd på "Mötesplatsen".

Vi har fortsatt att gå dit och barnen kan visa vägen till mötesplatsen själva nu. De minns från gång till gång om svampar som växt där och de trodde sniglarna bodde där, de uppmärksammade att sist var svamparna förmultnade. För varje gång som

vi gått har barnen upptäckt nya saker. Änderna har blivit ett naturligt stopp. Vi har matat dem. Vi ser en glädje hos barnen när de ser änderna komma. De kommer flygande och landar i vattnet det fascinerar barnen. De ser skillnaden på änderna. De fascineras av fåglar som kommer i flock och äter på gården.

I början såg de sniglar, tvestjärtar, och småkryp över lag som finns på gården. Körsbärsbarnen har inspirerat till att leta småkryp på gården, att lyfta på saker ute som har legat ett tag och hitta småkryp där.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället. Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld. (Lpfö 18)

Cykelturer

Vi blev inspirerade att ta med våra cyklar från gården ut på cykeltur i vår närmiljö. Första gången fick fyra barn cykla på var sin cykel. Vi följde gångstigen ut från grinden. Vi följde vägen, det blev en naturlig runda. Vi kom till en lekplats, där parkerade barnen

cyklarna och provade platsen. De undersökte alla redskap där, hängbron, ett hus att klättra in i, det var nya saker att prova. Hängbron, var spännande den ville alla prova flera gånger. De behövde lite stöd i början. Hela utflykten blev trivsamt, barnen visade varandra hänsyn. Det blev ett nytt sammanhang och en ny sammanhållning mellan barnen. Det blev lite mer äventyr än när man är ute och går. Vi har gjort fler utflykter med olika sammansättningar av barn. en gång gick vi till Vikingagatan. Ett barn visade stor igenkänning och stolthet och visade både sin favoritplats och sitt hus, de andra barnen stannade till och var fokuserade på det barnet visade den stunden.

Inne och ute miljöer

Rörelserummet som vi har skapat med kuddar, Pilatus bollar och en stor matta. Vi bestämde att det får vara två barn i taget där. Det har blivit andra möten mellan barnen som inte skulle blivit annars. Byggande sker även där inne.

Vi ser att byggen är en plats där flera barn som utvecklas. De funderar kring hur högt man kan bygga och vilka material man kan blanda.

Vi såg ett intresse från barnen kring bondgård. Vi skapade en bondgårdsmiljö vid bänken i ateljén, barnen sitter intill den och leker och kör med traktorerna i miljön. Djuren används också tillsammans med ”dockorna” som finns där.

Några nya barn fick syn på sagan om den lilla gumman när det kom tillbaka från utställningen. Vi valde att lyfta fram den tråden igen. Vi tog fram konkret material kopplat till den sagan om den lilla gumman och även om en saga om den matglada gumman på våra samlingar. Vi dramatiserade med hjälp av det konkreta materialet. Barnen visar en nyfikenhet på sagorna, och fortsatte tillsammans att dramatisera sagan på olika sätt.

Barnen ska få förutsättningar både för lek som de själva tar initiativ till och som någon i arbetslaget introducerar. Lek kan också utmana och stimulera barnens motorik, kommunikation, samarbete och problemlösning samt förmåga att tänka i bilder och symboler. Därför är det viktigt att ge barnen tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva. (Lpfö18)

Fokusfrågor

Vilka band och relationer knyter barnen till sin omvärld?

Vad i miljön är viktigt för barnens berättande?

Hur konstruera vi de platser vi mött tillsammans med barnen?

Kartan

Utifrån barnens berättelser runt sina favoritplatser har intresse väckts och frågor och funderingar på var vi bor har kommit upp. Vi bestämmer oss för att göra en karta där vi kan sätta upp barnens hus och andra gemensamma bekanta platser. Kartan blir ett stöd för barnen att förstå riktning och avstånd. Brev skickades ut till föräldrarna att ge oss ett foto på varje barns hus, som vi sedan satte upp på kartan, vid varje hus finns en bild på barnet som bor där vilket är mycket uppskattat. Förskolan har en central plats på kartan, eftersom vi alla har en gemensam koppling till den. Andra platser barnen känner igen och vill ha med på kartan är ICA Centrumhuset Skolan Kyrkan och Kyrkogården mm.

Förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld. Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnet utvecklar en förståelse för sig själv och sin omvärld. (Lpfö18)

Promenader

Våra promenader har fått barnen att se och prata om olika landmärken beroende på vart vi är på väg. De olika landmärkena har väckt barnens nyfikenhet och fantasi. "Vem bor här?"

" Bygger de en tågbanan på kyrkogården?"

" Kan det vara Bamses farmor som bor i Jordkällaren?"

" Varför öppnar hon aldrig?"

" Vart finns nyckeln till paviljongen?"

Barnen letar och provar olika saker som de tror kan fungera, och vem kan få plats och bo i hålet i trädet mm. Promenaderna till "Mötesplatsen" har lett till mycket fysisk rörelse, springa, hoppa, kasta, turtagning mm. En av höjdpunkterna är att stanna till och mata änderna. Frågor runt det barnen sett har dykt upp även här, och vi har märkt att barnen fått upp ögonen för stora och små förändringar i omgivningen. Barnen utgår från sig själva i samtal med andra barn och

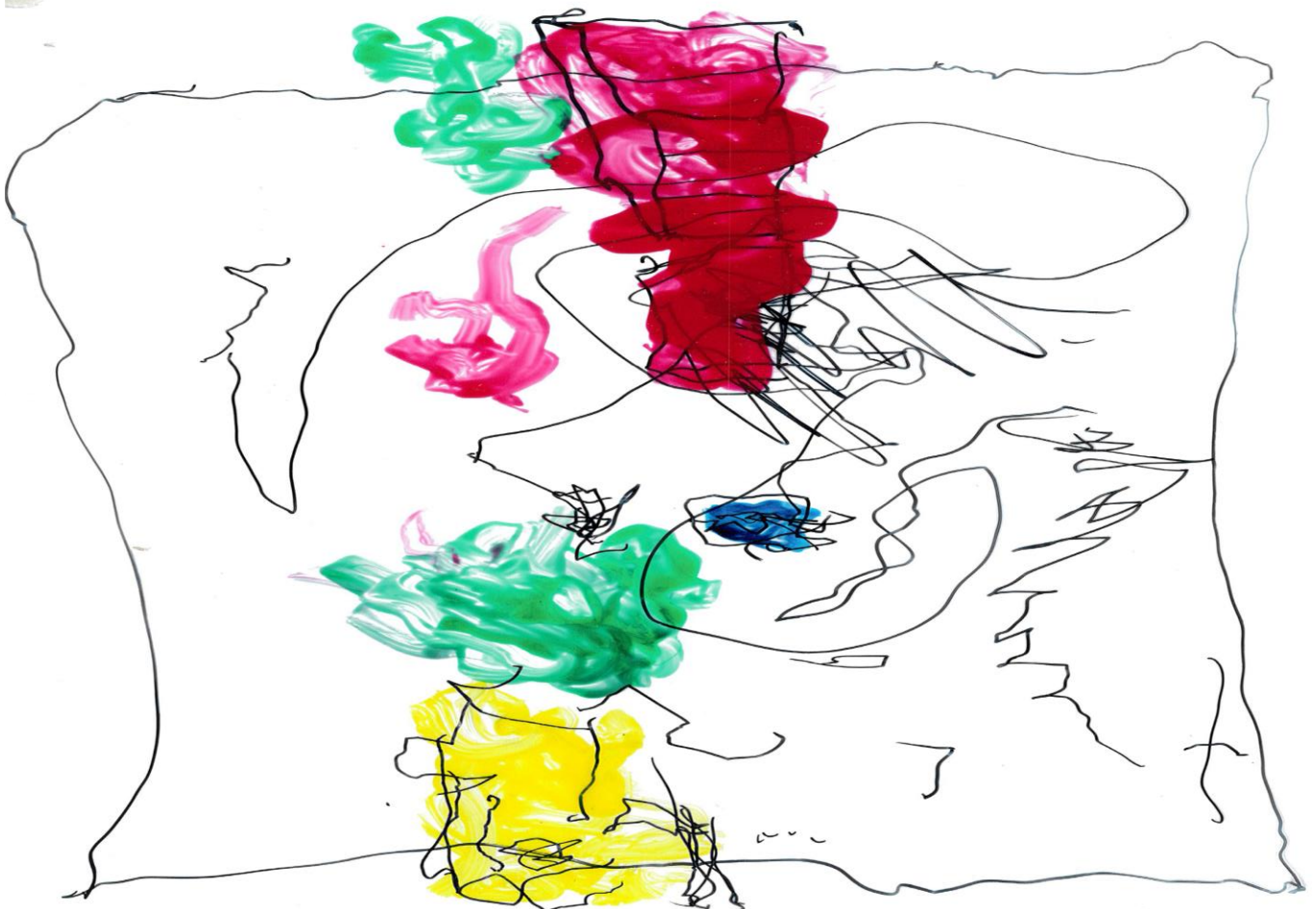
vuxna, och diskussionerna ger utbyte genom andras erfarenheter. Vi upplever att barnen har stort utbyte av varandra på promenaderna, de pratar och diskuterar runt det de ser och det som sker. En del av de personer vi mött har också fått tagit del av barnens frågor och funderingar. Promenaderna till centrum har lett till samtal som varit mer faktabaserade och utgått från barnens egna erfarenheter och upplevelser.

"Här går min storebror i skolan!"

"Här är ICA här köper man mat!"

"Därinne jobbar min mormor, på centrumhuset!"

"Här kan man köpa pizza!"

Vi ser att barnens intresse för hus och byggnader lever vidare i den fria leken så som att de bygger i olika material på olika sätt.

Barnen har fått göra sina hus i lera så att vi tillsammans byggt upp en 3D karta, som vi ska visa på vår utställning.

Förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar.

Förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld. (Lpf18)

Matematik i vår omvärld

Med hjälp av Läslyftet har vi pedagoger blivit mer medvetna om hur mycket matematiska begrepp vi använder oss av i vardagen. Byggleken: högt, lågt, stort, litet, många och lite. Matsituationer: antal, mycket, lite, mer, inget. Utgång: par, antal mm.

Planerad aktivitet med kaniner i olika storlekar ledde till att barnen fick se att storleken kan ändras i förhållande till andra storlekar. Aktiviteten fortsatte sedan spontant genom att vi använde våra egna kroppar som jämförelse.

Vi har medvetet jobbat med geometriska former, antal, riktning och avstånd. Vi har gjort detta med hjälp av bl.a. "sagopåsar", figurer, barnen har visat former med hjälp av sina kroppar och vi har letat former både ute och inne.

Matematiken har också haft en naturlig del i vårt projekt. Vi hör också att barnen tagit till sig olika matematiska begrepp som de använder sig av för att uttrycka och förstärka när de berättar.

"Nu har vi gått så långt, så jag fått ont i magen"

"Nu är det många fåglar i trädet"

"Åt vilket håll?"

"Hur många fönster är det på ditt hus?"

"Jag har två våningar, en är under huset"

"Jag har två skorstenar på mitt hus"

"Jag är lång, flera kilometer, så jag kan nå till det högaste skåpet"

Utbildningen i förskolan ska ge barnen möjlighet att använda matematik för att undersöka och beskriva sin omvärld samt lösa vardagliga problem.

Förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp. Förståelse för rum, tid och form och grundläggande egenskaper hos mängder, mönster, antal, ordning, tal, mätning och förändring samt att resonera matematiskt om detta. (Lpfö18)

Pedagogernas processer

Efter hösten arbete kring barnens favoritplatser, märkte vi ett intresse för var vi bor, åt vilket håll vi bor och vad det heter där vi bor? Ett barn ställde vid flera tillfällen frågan om vilket håll hen bodde och var vi pedagoger bodde. Så fick vi idén om att göra en karta för att mer konkret visa var vi bor och andra gemensamma platser. Vårdnadshavarna fick uppdraget att ta kort på barnens hus och skicka till oss. Vi frågade dem vad platsen hette så vi kunde benämna rätt och placera ut det på vår egen karta över Götene med omnejd. Detta har lett till fler spontana samtal mellan pedagoger - föräldrar – barn, om intressen, boende och annat kopplat till barnens vardag. Vi som pedagoger har även bidragit till kartan med våra hus vilket lett till att barnen visat stort intresse för att peka och prata om var vi vuxna bor. Vi upplever att ju mer vi vuxna är involverade i projektet och bidrar till det på samma sätt som barnen desto större blir intresset hos barnen. De får en annan, djupare bild av oss vuxna, vi är inte bara "fröknarna" på förskolan. Vi märker betydelsen av att vara närvarande och delaktiga i det som barnen gör och uttrycker. På så vis kan vi ställa relevanta frågor och utmana barnen för att gå vidare i projektet.

Småkrypens omvärld

Körsbärs berättelse

Vi började med att ge barnen en uppgift över sommaren, att hitta en insekt att ta en bild på. Detta valde vi för att vi såg ett stort intresse för insekter redan på våren hos barnen.

Vi startade upp hösten med att barnen fick presentera sina insekter. Vi började med att sitta en pedagog med barnet och prata om insekten de hade med sig, vi antecknade allt vad barnet sa och hjälptes åt att leta fakta. Barnen fick presentera i små grupper både inne och ute. Vi kunde stötta barnet med det vi hade med oss från intervjun. En del barn behövde vårt stöd med hjälp av det de sa på intervjun. Metoden för presentationerna valdes utifrån varje enskilt barn. Barnen visade och vi kände in hur de ville presentera, vi kände av hur vi utformade stunden. Vi tog stöd via filmer och sökte på nätet tillsammans, tex lyssnade hur insekten lät. Vi använde oss också av faktaböcker där vi letade upp saker tillsammans. Vi sökte på en insekt, kom vidare och letade mer fakta. Vi jämförde, såg skillnader och likheter via jämförelsen. Vi som pedagoger ställde frågor till barnet som presenterade, vi frågade de andra barnen, ”vill ni veta något mer?”. Barnen började ställa frågor till varandra.

Alla presentationer laminerades och sattes upp på väggen. Dessa bilder har sedan använts i olika sammanhang under hela läsåret. Under projektets gång har vi rört oss mycket i vår närmiljö där vi mött och utforskat djur, natur och matematik på olika vis.

Hittade ni den i Sverige?

Vi hittade den i djungeln, i Afrika

Man kan inte åka till Afrika!

Det var inte i Afrika men det såg ut som Afrika.

Uppstart

Vi hade en gemensam uppstart ute på gården där en pedagog kom utklädd till spindel och bad barnen leta rätt på hens borttappade spindelbarn. Barnen visade stort engagemang och tillsammans sjöng vi också ”Imse vimse spindel”.

Intresset för insekter tog fart fort. De hittade insekter både inne och ute. Barnen har varit intresserade från start och de har drivit projektet själva. Alla kunde och ville vara med från början. Alla har velat presentera och visat en stolthet över sin insekt. Ute på gården tittade barnen nära på insekterna genom luppas och med hjälp av det digitala ägget. De samlade insekter och uppmärksammade larver och kryp.

Snäckorna flyttar in

Barnen tog hand om några sniglar ute som sedan dog. De funderade över vad som hänt och varför. Vi fick stötta dem genom att låta dem ta hand om andra småkryp. Vi tog vinbärssnäckor med oss till förskolan och skapade en plats i ett akvarium. Barnen fick i uppdrag att var sin dag bli snigelskötare, de fick ta bort bajs och ge dem mat. De fick syn på hur de åt och rörde sig, de tog in vårdnadshavarna och visade dem sina snäckor. Det skapade en gemenskap mellan barn och vårdnadshavare, det var lätt att gå fram och titta när det stod i hallen. Det fascinerade både vårdnadshavare och barn.

Vi såg att det bidrog till ett ännu större intresse för insekter och en respekt för dem. De blev mer rädda om insekter, de flyttade dem från stigar på promenader, de tog ut småkryp som kommit in. Ett nytt barn tog snabbt intryck av de andra barnen och ställde sig som skyddare för en spindel på gården och sa ”-akta, akta”.

Utbildningen ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och till natur och samhälle (Lpfö18)

Bi-erfarenheter

Under samlingen börjar ett barn att prata om vad han ätit till frukost. Smörgås med honung på. Pedagogen frågar hur de får honungen hemma. Barnet börjar att förklara hur honung blir till utifrån sina egna erfarenheter hemifrån.

”-Om man hinner så tar man honungen från bina och sedan slungar man den”.

Vad är slunga? frågar pedagogen.”-Det är när den inte är hård utan mjuk och lättnad. Den åker bara ner. Och steltnad är när den är hård”.

Barnen pratar vidare om hur honung blir till.

”-Det fastnar på bena” säger det ena barnet. Det andra barnet säger: ”-Det fastnar på hela kroppen men inte på huvudet. De suger in det i lungorna. Och sedan ”puff” i matceller. Bina får bestämma hur länge honungen ska vara där. Men människorna bestämmer när vi vill ta det.”

”-Bikupa är när det är ett runt hus” säger ett barn. Det andra barnet säger; ”-en bikupa kan vara olika de kan vara kantiga och runda, jättemycket olika.”

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra (Lpfö18)

Det här barnet tog sedan med sig bilder hemifrån på bin och bikupor för att kunna visa de andra barnen. Allt detta ledde till en utveckling av att barnen ville presentera sina husdjur och gosedjur som de hade hemma.

Projicering av insekter

I den ena gruppen tittade vi tillsammans med barnen i ipaden och valde en nyckelpiga som de kunde måla. I den andra gruppen valde vi en gräshoppa. Detta utifrån att barnen hittat en gräshoppa som vi tog kort på men de blev också inspirerade av dagens presentation som var en gräshoppa. Vi projicerade upp nyckelpigan och gräshoppan på väggen i de olika grupperna. Barnen fick möta projiceringen som skapade ett samspel mellan barnen. De kommunicerade kring konturer och vem som skulle måla vilket, de pratade om vilken färg de ville använda och vart de kunde måla med vilken färg. De funderade kring hur de skulle förhålla sig till vart de skulle stå för att kunna se konturerna på nyckelpigan. Barnen fick klippa ut småkrypen, de samarbetade kring vart de skulle klippa och vart de skulle mötas i klippandet. Det var ett fint samarbete mellan barnen där de kom på bra lösningar. Bilderna sattes sedan upp i miljön.

Olika uttryckssätt-hundraspråkighet

Barnen fick en fråga om vilket material man skulle kunna använda för att tillverka insekter. Ett barn kom med idén att pärla pärlplattor som insekter. Vi frågade barnen vilken insekt de ville pärla. Vi hade pärlplattor i form av insekter och vi skrev ut mönster. Vi tog fram olika storlekar på pärlor. Det blev en bredd där alla barn kunde kliva in utifrån sin förmåga. Vi såg en stolthet från barnen i deras tålamod att hålla ut och att klara det och att se resultatet. Barnen pärlade nyckelpigor, spindlar, fjärilar, skalbaggar, humlor, bi mm. Vi pratade om att vi skulle kunna sätta upp pärlkonsten på en allmän plats. Vi ville bli synliga i samhället och sätta avtryck från barnen. Vi tog kontakt med kommunen och fick tillstånd att hänga upp dem i ett träd utanför Centrumhuset. Efter att vi satte upp dem fick vi höra att flera av barnen hade varit där med sina vårdnadshavare och tittat på dem.

Vi gav barnen möjlighet att måla sina insekter som de presenterat. De fick titta på sin bild. De fick använda sig av vitt papper och svart tunn tusch. Bilderna sattes sedan upp intill barnens presentationer.

Vi har även arbetat med landart där barnen fick samla naturmaterial utomhus som de sedan fick forma till en insekt. Barnen har också tillverkat egna insekter av återbruksmaterial. De har bland annat gjort larver av äggkartong, gräshoppor av klädnypor och nyckelpigor av toarullar.

Fokusfrågor

Hur kan dramatisering fördjupa och bredda barnens förståelse för småkryp?

Vad finns det för likheter och skillnader mellan alla småkryp?

Dramatiseringen tar fart

Vi började våren med dramatisering eftersom många barn som tidigare gått på Jordgubben hade med sig positiva erfarenheter från det. För att skapa en övergång från höstterminen valde vi att utgå från barnens erfarenheter från sina småkryp.

Vi startade med teatern om *"Den hungriga lilla larven"*. Vi valde boken om *"Den hungriga larven"* eftersom den innehöll en insekt och för att den innehöll mycket matematik som tex antal, dagar, former och storlek.

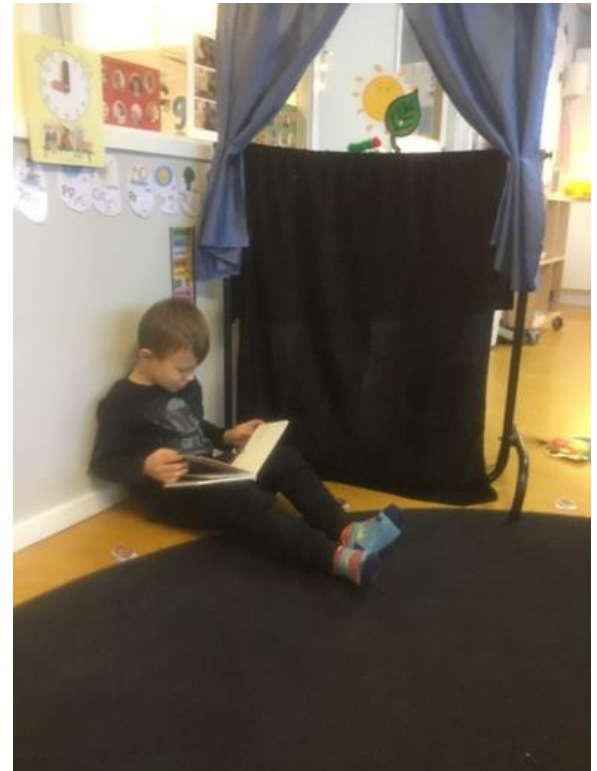
En pedagog berättade och en spelade. Vi filmade barnens reaktioner där vi såg att teatern fångade alla barnen. Under teaterns gång upprepade barnen vissa ord bl.a. **"kokong"** och när larven förvandlar sig till en fet larv utbrast ett barn **"Oh my god!"**. Teatern lyder "...och så åt han sig igenom fyra jordgubbar" då utbrast ett barn **"Det blir man inte mätt på!"** När teatern var slut uttryckte de **"Igen, igen"** och **"jag gillar den"**. Vi använde musik för att förstärka teatern.

Efteråt var intresset stort och alla barn ville prova att spela teatern och vara den som läste berättelsen. Efter att ha spelat den vid flera tillfällen och alla barn hade fått prova frågade vi om de ville hitta på en egen teater två och två.

Vi kom fram till att de tillsammans fick skriva en berättelse utifrån djuren på bilderna de hade som sommaruppgift. Under processen märkte vi att det inte bara var insekten på bilden som blev fokus utan även det som fanns runt om på bilden som tex ett fönster, ett ben eller fingrar. "Det var en gång en liten, liten gräshoppa som hoppade på någons ben. Sedan träffade han en humla och sedan satt humlan på ett fönster." "Det var en gång en liten, liten larv som slingrade sig på marken, då dök några fingrar upp" är citat från teatrarna.

Teatrarna skrevs och skapades utifrån varje barns förutsättningar. Några barn utgick från "Sagan om den lilla gumman", som var känd för dem sedan tidigare.

"Arbetslaget ska skapa förutsättningar för barnen att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankar med hjälp av olika uttrycksformer, såväl med som utan digitala verktyg" (Lpfö18)

Skapande av rekvisita

När sagan var skriven gjorde barnen rekvisitan till berättelsen, där fick barnen möjlighet att använda olika material och tekniker. Barnen visade stort intresse för skapandet och kom med många idéer. De inspirerades mycket av varandra när de skapade och skrev sina teatrar. De använde sig av återbruksmaterial, glasspinnar, piprensare, målarfärg, kartong, olika trämaterial mm. Barnen visade på att de visste hur en saga är uppbyggd med början, mitten och ett slut. De har utvecklat sig i den spelteknik som krävs, tex hur man håller i spelpinnarna, vilket håll pinnarna ska vara vända åt, när ska jag byta pinne och när är det kompisens tur? När barnen gjorde sina berättelser turades de om och lät varandra berätta. Barnen hade mycket fantasi både i berättelsen och i tillverkningen av rekvisitan så vi pedagoger fick stötta barnen att begränsa sig för att hitta en röd tråd. Allt eftersom barnen blivit klara med sina teatrar så har de först fått öva med en pedagog och sedan spelat upp teatern för de andra. Vissa har spelat teatern flera gånger. Barnen har varit väldigt stolta över sina teatrar.

Vi har sett att barnen gärna dramatiserat själva i rolleken, de har tagit djur och figurer och dramatiserar med. I leken har vissa barn och pedagoger använt sig av att prata genom en figur. Vi har sett att vissa barn har hittat ett sätt att samspela med de andra barnen genom dramatiseringar.

Barnen blev inbjudna att dramatisera vid invigningen av "Mellan fantasi och verklighet". En utställning av förskolorna i Götene kommun. Några barn fick gå dit och spela upp sina teatrar och övriga barn fick följa detta på livesändning från förskolan. Några andra har spelat upp sina teatrar ute på gården för hela förskolan.

Insektshotell

Vi fick en förfrågan om att bygga insektshotell genom Biosfär Vänerskärgrården Kinnekulle. Detta passade väldigt bra till vårt projekt om småkryp. Barnen samlade material till insektshotellen vid flera tillfällen och de fyllde dem med kottar, pinnar, mossor och bark. Vi har även varit på besök på Nils Tolsgården där hotellen tillverkats för att barnen skulle få vara med i hela processen. Efter det besöket blev barnen mer insatta kring insektshotellen. Vi har sedan varit och besökt insektshotellen där de finns uppsatta.

"Förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra" (Lpfö18).

Insikter

Att presentera och dramatisera har gett barnen en utveckling i att lyssna på varandra och våga agera inför varandra, men också att ställa frågor utan att börja prata om sin egen erfarenhet. De ser sin kompis som expert på sitt djur. Vi såg att vi behövde utmana barnen, genom att stötta dem och uppmuntra dem att tro på sig själva. Vi fick stötta dem i att bredda sig och våga gå in i det de varit osäkra på. Resultatet blev att vi såg en stolthet hos barnen under hela projektets gång. Vi valde att ge dem en bredd av ingångar genom att lägga nivån i flera plan ex stora pärlor, små pärlor, pärlplattor i form och mönster, egenskrivna teatrar och färdig skrivna.

Detta har genomsyrat vårt arbetssätt i hela projektet, att utmana barnen, bredda deras erfarenheter och ge dem möjlighet att lyckas.

Utbildningen ska ta tillvara barnens egna erfarenheter, behov och det de visar intresse för. Men barnen ska också kontinuerligt utmanas vidare utifrån läroplanen genom att inspireras till nya upptäckter och kunskaper (Lpfö).

Pedagogernas processer

Det har varit ett glädjefyllt och givande läsår. Barnen har hela tiden drivit projektet framåt och visat stort intresse, delat erfarenheter och inspirerat varandra. Som pedagoger har vi haft roligt tillsammans med barnen.

Vi har fått vara flexibla för att anpassa undervisningen utifrån varje barn. Vi upplever att vi har fått med alla barn in i projektet och alla barn har varit delaktiga på olika vis. Vi har stöttat barnen genom att vara närvarande, uppmuntrande och delaktiga. Detta har bidragit till att barnen visat glädje och stolthet när de har vågat och klarat av olika aktiviteter. ”-Åå vad det pirrar i min mage” är exempel på vad barn har uttryckt innan de har spelat upp sin teater. Vi ser också en utveckling hos barnen i att utmana sig själva i olika sammanhang där de tidigare varit osäkra och försiktiga.

Redan i uppstarten engagerade vi vårdnadshavarna genom att tillsammans med sitt barn skicka in bilder på insekter. Detta gjorde dem delaktiga redan från början av projektet. Genom Delta har vi gett vårdnadshavarna möjlighet att följa barnens processer i projektet. I mötet med vårdnadshavarna i tamburen har kommunikation kring projektet uppstått. Vårdnadshavare har delat med sig av vad barnen har berättat hemma och hur de har använt sina erfarenheter från projektet som tex dramatisering. Våra sniglar och vandrande pinnar har bidragit till många möten i hallen mellan barn, vårdnadshavare och pedagoger.

Sammanfattning

När vi tittar tillbaka på läsåret ser vi att syftet har varit stöttande och vägledande i projektet. Vårt syfte har genomsyrat projektet under läsåret. Genom barnens presentationer har vi skapat en god start på projektet. Vi ser att presentationerna och barnens bilder har skapat engagemang, glädje och väckt nyfikenhet emellan barnen. Barnen har visat en vilja att få veta och lära sig mer om varandras omvärld. Barnen har utvecklats i att ställa frågor till varandra. Barnen skapar relationer till varandra på fler sätt än tidigare. Alla miljöer ute och inne samt material har specifika syften för att barnen ska utvecklas och lära. Miljöerna har blivit mötesplatser för barnen och lett till mer berättande. Under projektet har vi satt avtryck i samhället genom barnens skapande.

Vi har gett barnen möjlighet att få uttrycka sig på olika sätt. De kommunicerar via kroppsspråk, berättande, skapande, bilder, dramatisering och digitalitet. Alla barnen har utvecklats i sitt sätt att kommunicera, reflektera och återkoppla. Vi ser att barnen vågar och är stolta. Barnen inspirerar varandra och tar till sig ny kunskap. Läslyftet med matematisk inriktning har skapat en större medvetenhet kring arbetet med att matematisera i omvärlden.

Vi tar tillvara på de erfarenheter barnen bär med sig från tidigare projektet och vidareutvecklar det. Projektgruppens arbete gör att vi har ett större helhetsperspektiv över varandras arbete på förskolans olika hemvister. Det finns en nyfikenhet på varandras arbete på de olika hemvisterna.

Pedagogerna har förändrat undervisningen utifrån barnens behov och intressen. Vår roll att vara närvarande, stöttande, uppmuntrande och delaktiga har varit och är viktig.

